

Nr 38.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om investeringskonto för skog.

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 387, av herr *Hedqvist* har hemställts, »att till lagen den 14 december 1951 om investeringskonto för skog göres sådant tillägg att från i § 1 a omnämnd skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt, undantages sådan vedskog som upplåtes för fritidshuggning av ved för konsumentens eget bränslebehov».

Beträffande motiveringen för det i motionen framställda yrkandet får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Genom beslut vid 1951 års riksdag (höstsessionen) antogs lag om investeringskonto för skog. Enligt denna lag skall — för att en del av de ökade skogsvinsterna skall undandragas från omedelbar disposition — idkare av skogsbruk insätta viss procent av intäktsökningen från skogen å särskilt för honom upplagt spärrat konto i riksbanken (investeringskonto för skog). Genom att insättaren erhåller uppskov med inkomsttaxeringen till det år, då uttag från kontot sker, kommer anordningen att i beskattningsavseende medföra en utjämning av skogsinkomsterna. Insättning skall göras med 25 procent av köpeskillingen för rotsåld skog, 12 procent av köpeskillingen för avyttrade skogsprodukter med undantag av brännved, kolved och träkol samt 12 procent av saluvärdet av skogsprodukter, som uttagits för förädling i egen rörelse, med undantag av kolved. Skyldighet att göra insättning å spärrkonto föreligger dock icke, där skogsintäkten icke uppgått till visst minimibelopp. Som gränspelopp stadgas i princip 3 000 kronors rotvärde. Då rotvärdet vid leveransköp (och uttag) antagits motsvara halva köpeskillingen (saluvärdet) ligger i detta fall gränspeloppet vid en köpeskillning (saluvärde) av 6 000 kronor. För att undvika att en mindre ökning av rotvärdet skall föranleda skyldighet att insätta ett mångdubbelt större belopp stadgas, att i ett gränsskikt insättningsbeloppet skall stiga successivt. Inbetalade medel skola i princip innestå fem år. Ränta beräknas icke under de två första åren. Därefter tillgodoföres ränta efter två och en halv procent. Lagen trädde i kraft den 1 januari 1952 och äger giltighet i två år.

I proposition nr 225 till 1951 års riksdag med förslag till lag om investeringskonto för skog, vilken proposition oförändrad antogs av riksdagen, anförde departementschefen rörande den föreslagna lagstiftningens tillämp-

lighet i avseende å vissa skogsprodukter såsom brännved bl. a. följande (prop. s. 39).

En fråga som tarvar särskilt övervägande är, huruvida insättningsskyldigheten jämväl bör omfatta brännved och dylika sortiment. Sveriges skogsägareföreningars riksförbund har som sin mening uttalat, att förbundet vore fullt på det klara med att dagens höga vedpriser i och för sig icke motiverade, att man för dessa sortiment gjorde något undantag. Förbundet ansåge det likväl klokt att bereda brännveden en särställning i detta sammanhang. Den övervägande vedproduktionen skedde genom skogsvårdande huggningar och den ifrågasatta steriliseringen borde icke verka hindrande för skogsvården och vedavverkningarna. Ytterligare ett antal remissinstanser ha ansett sig böra påyrka att vedlikvider undantagas från steriliseringen.

Med hänsyn till att en betydande del av vedbehovet tillgodoses från sådana mindre brukningsdelar, vilka redan på grund av de minimibestämmelser, som jag senare kommer att förorda, bliva fritagna från insättningsskyldighet, anser jag mig kunna tillstyrka att brännved, kolved och träkol undantagas vid beräkning av insättningsbeloppen. Påpekas må att undantagsbestämmelsen givetvis endast avser avverkad ved och sålunda icke vedskog.

Rörande den s. k. fritidshuggningens betydelse för bränsleförsörjningen samt de åtgärder statens bränslekommission vidtagit för att stimulera sådan huggning må här lämnas följande redogörelse, vilken utgör ett sammandrag av en inom kommissionen upprättad promemoria angående fritidshuggning, en kommissionens den 20 oktober 1951 dagtecknad skrivelse till drätselkammare och kommunalnämnder ävensom en inom kommissionen upprättad promemoria angående vedförsörjningsfrågan.

Statens bränslekommission har för tryggande av bränslebehovet under eldningssäsongen 1951—1952 vidtagit olika åtgärder, av vilka särskilt den s. k. fritidshuggningen givit gott resultat. Genom hänvändelser till kommunerna och skogsägarna har bränslekommissionen intresserat dessa för medverkan till att vedkonsumenter beretts tillfälle att själva på fritid hugga ved för eget husbehov. Inom ifrågakommande kommuner har kommissionen haft ombud, som förmedlat kontakten mellan berörda parter. Fritidshuggningen bereder möjligheter för skogsägarna till skogsvårdande åtgärder och fritidshuggarna få tillfälle att köpa veden billigt på rot. Bränslesituationen för vintern 1951—1952 har varit gynnsammare än väntat, beroende bl. a. på den milda hösten och möjligheterna till import av fossila ersättningsbränslen. Dessa gynnsamma faktorer kan man emellertid icke utan vidare räkna med till nästa bränsleår. Arbetet med anskaffning och fördelning av olika slag av bränslen för nästa bränslesäsong har redan nu påbörjats av kommissionen. Härvid har kommissionen bedömt läget så att de farhågor för underskott på vedbränslen i landet, som föranledde kommissionens propaganda för fritidshuggningen för innevarande bränslesäsong, i viss mån föreligga även inför den nästa. På grund av den rådande högkonjunkturen inom gagnvirkesproduktionen gör sig bristen på arbetskraft inom skogsbruket fortfarande gällande i sådan omfattning att kommissionen kommit till den uppfattningen, att det icke blott är nödvändigt att fortsätta med fritids-

huggningen utan att också förutsättningar måste skapas för att den skall kunna få en än större omfattning än förut. För att få möjligheterna till en fortsatt fritidshuggning allsidigt belysta innan några åtgärder vidtoges, har kommissionen haft överläggning med representanter för sådana myndigheter och institutioner, som kunde väntas bli berörda av fritidshuggningen, såsom Svenska landskommunernas förbund, Svenska stadsförbundet, arbetsmarknadsstyrelsen, domänstyrelsen, skogsstyrelsen, skogsvårdsstyrelserna, Svenska skogsvårdsföreningen och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund samt representanter för ett antal städer och kommuner, där fritidshuggning bedrivits med gott resultat. Därvid uttalades, att fritidshuggningen på allt sätt borde uppmuntras och de närvarande förklarade sig villiga att inom respektive verksamhetsgrenar arbeta därför. Vidare lämnades vissa rekommendationer hur fritidshuggningen borde organiseras. Kommissionen har därefter genom cirkulärskrivelser till drätselkammare och kommunalnämnder uppmanat dessa att stödja och verka för en utökad fritidshuggning.

Till stöd för det framförda yrkandet har i *motionen* anförts bl. a., att landets försörjning med brännved under 1951—1952 varit mycket svårbevästrad och att statens bränslekommission väntade betydande svårigheter inför kommande bränsleår. Bristen på arbetskraft i skogarna hade medfört att ved i stor utsträckning såldes på rot. Bränslekommissionen förde en brett upplagd propaganda för s. k. fritidshuggning, d. v. s. att vedkonsumenten köpte sitt vedbehov på rot och själv avverkade detsamma. Största hindret för den för landets vedförsörjning synnerligen angelägna fritidshuggningen hade varit en viss obenägenhet hos skogsägarna att upplåta sina skogar. Bl. a. hade man från skogsägarhåll åberopat olägenheterna med lagen om investeringskonto för skog.

Utskottet har under hand från statens bränslekommission och riksskatte-nämnden införskaffat yttranden över den föreliggande motionen. Av innehållet i yttrandena må här återgivas följande.

Statens bränslekommission har anfört.

Under senare år har det mött mycket stora svårigheter att tillgodose behovet av vedbränsle inom landet. Anledningen härtill har främst varit bristen på arbetskraft inom skogsbruket. Tillgänglig arbetskraft har på grund av den rådande högkonjunkturen inom gagnvirkesindustrin i första hand sysselsatts med gagnvirkeshuggning. De kvantiteter brännved, som avverkats med tillhjälp av den yrkesmässiga arbetskraften, ha varit mycket ringa. Icke heller har det varit möjligt att importera tillräckliga mängder fossila bränslen för att ersätta behovet av brännved. Då gagnvirkeshuggningen med hänsyn icke minst till landets exportintressen bör fortgå utan störningar, har kommissionen icke velat framlägga förslag till tvångsåtgärder för att på den vägen tillgodose det oundgängliga behovet av brännved utan har i stället sökt att bland annat genom propaganda uppmuntra till en frivillig insats från konsumenterna. I första hand har propagandan riktat sig till personer, som under sin fritid ha möjlighet att ägna sig åt avverkning av brännved. Denna fritidshuggning har hittills givit ett gott resultat. För

den innevarande bränslesäsongen beräknas över 1 milj. m³t brännved ha avverkats av mellan 80 000—100 000 fritidshuggare.

På grund av det ovissa läget på bränslemarknaden är det nödvändigt att fritidshuggningen för nästa bränslesäsong icke blott fortsättes i hittillsvarande utsträckning utan även utvidgas. Skulle detta icke vara möjligt föreligger risk att tvångsåtgärder måste tillgripas.

Mycket ofta är givetvis fritidshuggaren och hans familj själv förbrukare av den fritidshuggna veden. Mången gång är det emellertid även så att genom en frivillig insats av något slag, t. ex. av en kommun eller en organisation, brännved till lågt pris på detta sätt kan tillföras sådana konsumenter, som icke själva kunna personligen utföra arbetet, särskilt märkas då sjuka och gamla i små ekonomiska omständigheter. Det bör i detta sammanhang även framhållas, att fritidshuggningen även genom att sålunda minska efterfrågan av dessa konsumenter på brännved i handeln inverkar sänkande på prisnivån i denna.

Vidare bereder fritidshuggningen skogsägaren möjlighet till skogsvårdande åtgärder, vilka måhända eljest skulle eftersättas.

Emellertid ha skogsägarna visat en viss obenägenhet att upplåta avverkningsrätter åt fritidshuggare under åberopande av bl. a. skyldigheten att verkställa insättning å investeringskonto.

Då det synes bränslekommissionen synnerligen angeläget att detta hinder för fritidshuggningen undanröjes, torde första paragrafen i förenämnda lag böra ändras så att skyldighet att verkställa insättning på investeringskonto icke skall föreligga i sådana fall då avverkningsrätt upplåtes för att utslutande tillgodose köparens eget husbehov av ved. Punkt a) under 1 § synes därför lämpligen böra ges följande formulering:

»a) tjugufem procent av den å beskattningsåret belöpande köpeskillingen för skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt, *med undantag av vedskog, varill avverkningsrätt upplåtits för att utslutande tillgodose köparens eget husbehov av ved,*».

Med denna formulering vinnes bl. a. att undantag sker icke blott i sådana fall då fritidshuggaren själv är konsument av den huggna veden utan då huggningen sker även till förmån för den som är ur stånd att själv utföra den.

Riksskattenämnden har i sitt yttrande anfört följande.

I ett den 1 oktober 1951 till Chefen för Kungl. Finansdepartementet afgivet remissyttrande över den promemoria, som legal till grund för den i motionen avsedda lagstiftningen, anförde riksskattenämnden, att varje åtgärd, som i den omfattning varom i promemorian vore fråga ökade eller komplicerade taxeringsmyndigheternas arbete, måste ingiva betänkligheter. Om det trots detta befundes nödigt att utöka dessa myndigheters åligganden, måste en oeftergivlig förutsättning därför vara bl. a. att de nya åliggandena utformades med noggrant beaktande av möjligheterna till förenkling.

I den proposition, varigenom förslag till lag om investeringskonto för skog förelades riksdagen, hade det i promemorian framlagda förslaget i vissa avseenden väsentligt omarbetats i förenklingssyfte. Med den utformning, reglerna om insättningsskyldigheten erhöles, kunna de insättningsskyldiga utan större svårigheter beräkna storleken av de belopp, de ha att insätta, och de å taxeringsmyndigheterna ankommande åtgärderna torde kunna utföras utan att dessa alltför mycket inkräkta å övriga göromål. Beträffande köpeskillning för skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt, skall sålunda 25 procent av den å beskattningsåret belöpande köpeskillingen insät-

tas. Inga undantagsbestämmelser komplicera denna i och för sig enkla och lättillämpliga regel, varför kontrollåtgärderna och beskattningsnämndernas beslut om uppskov med taxering för belopp, som skolat insättas å investeringskonto, kunna anknytas direkt till det belopp, som å jordbruksbilaga till självdeklaration å därför avsedd rad skall uppgivas såsom intäkt i form av »köpeskilling vid upplåtelse av avverkningsrätt».

Den i föreliggande motion föreslagna ändringen i bestämmelserna om insättningsskyldighet skulle medföra en komplicering, vars betydelse icke bör underskattas. Erfarenheterna från taxeringsarbetet giva vid handen, att undantagsbestämmelser av förevarande art kunna medföra ett betydande merarbete vid tillämpningen på grund av de missuppfattningar och felaktigheter, som de kunna föranleda, särskilt då det gäller en ny lagstiftning vartill motsvarighet tidigare icke funnits. Skulle det i motionen framställda förslaget antagas, skulle kontrollen av insättningsskyldighetens fullgörande såsom ovan berörts icke kunna ske med direkt anknytning till uppgift i självdeklarationens jordbruksbilaga. Det belopp, som skall insättas, måste nämligen för skogsägare, som upplåtit avverkningsrätt för fritidshuggning, beräknas å annat belopp än den i deklarationen uppgivna sammanlagda köpeskillingen vid upplåtelse av avverkningsrätt.

Ur de synpunkter, riksskattenämnden har att företräda, måste den i motionen föreslagna lagändringen med hänsyn till vad ovan anförts betraktas såsom icke önskvärd. Det kan i detta sammanhang förtjäna framhållas, att förevarande lagstiftning ingår såsom ett led i statsmakternas inflationsbekämpande åtgärder och att taxeringsmyndigheterna i samband med sådana åtgärder ålagts åtskilliga omfattande och påfrestande arbetsuppgifter. Förutom åtgärder, föranledda av lagen om investeringskonto för skog, må erinras om de nytillkomna åliggandena i samband med taxering till investerings-skatt, till investeringsavgift och till konjunkturskatt samt den föreslagna inskränkningen i den fria avskrivningsrätten. Det är givetvis angeläget, att icke effekten av de inflationsbekämpande åtgärderna, i den mån denna effekt är beroende av att taxeringsmyndigheterna kunna behörigen fullgöra sina åligganden, mer eller mindre äventyras genom en sådan utformning av bestämmelserna, att taxeringsmyndigheterna icke kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden. Riksskattenämnden vill framhålla, att redan bestyret med den vanliga inkomsttaxeringen med de kompliceringar däri, som de senaste årens lagstiftning medfört, är av beskaffenhet att taga den nuvarande taxeringsorganisationens hela normala prestationsförmåga i anspråk.

Vad i motionen anförts innefattar icke tillräckliga skäl för antagande att skyldigheten att insätta viss del av skogslikviderna å investeringskonto för skog är den egentliga anledningen till den uppgivna obenägenheten att upplåta avverkningsrätter till s. k. fritidshuggare. Då insättningsskyldigheten är lika för alla slags upplåtelser av avverkningsrätt, torde obenägenheten, i den mån den särskilt hänför sig till s. k. fritidshuggning, i huvudsak vara att hänföra till andra omständigheter, främst prisfrågan och fritidshuggningens inverkan på vedpriserna.

Med åberopande av vad sålunda anförts får riksskattenämnden anförda, att den i motionen avsedda lagändringen icke kan av riksskattenämnden tillstyrkas.

Utskottet. Såsom ett led i de allmänna stabiliseringssträvandena på det ekonomiska området antog 1951 års riksdag (höstsessionen) lag om investeringskonto för skog. Enligt sagda lag skall idkare av skogsbruk göra insätt-

ning å särskilt riksbankskonto med 25 procent av köpeskillingen för rotsåld skog, 12 procent av köpeskillingen för avyttrade skogsprodukter med undantag för vissa vedsortiment däribland brännved samt 12 procent av saluvärdet av skogsprodukter, som uttagits för förädling i egen rörelse med undantag av kolved. Inbetalade medel skola i princip innestå spärrade fem år. Lagstiftningen skall äga tillämpning åren 1952 och 1953.

I den föreliggande motionen har yrkats sådan ändring i bestämmelserna, att insättningsskyldighet icke skall föreligga i avseende å upplåtelse av rätt till avverkning av vedskog, där upplåtelsen skett för s. k. fritidshuggning för vederbörandes egen konsumtion.

I syfte att tillgodose behovet av vedbränsle inom landet har statens bränslekommission, såsom framgår av bland annat kommissionens ovan intagna underhandsyttrande, sökt uppmuntra till en frivillig insats från konsumenterna. Kommissionens propaganda har i första hand riktat sig till personer, som under sin fritid ha möjlighet att ägna sig åt avverkning av brännved. För den innevarande bränslesåsongen beräknade bränslekommissionen, att över en miljon m³t brännved hade avverkats av mellan 80 000—100 000 fritidshuggare. Bränslekommissionen har anfört, att skogsägarna visat en viss obenägenhet att upplåta avverkningsrätter åt fritidshuggare under åberopande av bland annat skyldigheten att verkställa insättning å investeringskonto. Kommissionen har därför ansett det synnerligen angeläget, att detta hinder för fritidshuggningen undanröjes.

Utskottet, som väl inser värdet av fritidshuggningen, anser sig emellertid icke fullt övertygat därom att insättningsskyldigheten enligt lagen om investeringskonto för skog på ett avgörande sätt motverkat upplåtelse av avverkningsrätter till fritidshuggare. Inom utskottet har nämligen framhållits, att de större skogsägarna, framför allt skogsbolagen, vilka i regel komma att vara skyldiga att göra insättningar å investeringskonto, icke torde tillmäta de relativt obetydliga insättningar, som skulle följa av upplåtelse av nu ifrågakommande avverkningsrätter, någon betydelse. Utskottet vill även i detta sammanhang erinra om vad riksskattenämnden anfört i detta hänseende. Enligt riksskattenämnden torde obenägenheten i den mån den särskilt hänförde sig till fritidshuggning i huvudsak vara att hänföra till andra omständigheter främst prisfrågan och fritidshuggningens inverkan på vedpriserna. Utskottet vill för sin del även fästa uppmärksamheten vid att insättaren erhåller uppskov med inkomsttaxeringen för gjorda insättningar till det år då uttag från kontot sker varigenom anordningen medför en viss utjämnning i beskattningsavseende för skogsinkomsterna, ett förhållande vilket ansetts vara av särskild betydelse för de skogsägare som äro fysiska personer.

För ett ställningstagande till förevarande motionsyrkande måste i nuvarande läge jämväl beaktas de taxeringstekniska synpunkter, som riksskattenämnden givit uttryck åt i sitt underhandsyttrande. Riksskattenämnden har framhållit, att den nu gällande regeln att insättningsskyldigheten i fråga om upplåtna avverkningsrätter direkt anknöte till den uppgift om köpeskillingen för sådana avverkningsrätter, vilken skulle redovisas under särskild rubrik

på jordbruksbilagan till självdeklarationen. Ett bifall till motionen skulle innebära att insättningsbeloppet skulle beräknas å annat belopp än den i deklarationen uppgivna sammanlagda köpeskillingen vid upplåtelse av avverkningsrätt. Med hänsyn bland annat därtill har riksskattenämnden uttalat, att den i motionen föreslagna lagändringen måste betraktas som icke önskvärd. Rörande den komplicerad av taxeringsarbetet som skulle föranledas av ett bifall till motionen får utskottet för egen del framhålla, att kontrollen av detta betydande antal avdrag, om vilka här skulle bli fråga, måste bli icke blott tidskrävande utan även förenad med olägenheter av annan art.

Utskottet finner sålunda synnerligen tveksamt huruvida ett bifall till motionen skulle innebära några mera påtagliga fördelar för bränsleförsörjningen och, då uppenbara nackdelar i taxeringshänseende skulle följa av den i motionen föreslagna undantagsbestämmelsen, avstyrker utskottet motionen.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att motionen II: 387 av herr Hedqvist om viss ändring i lagen om investeringskonto för skog icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 april 1952.

På bevillningsutskottets vägnar:

FILIP KRISTENSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman*, Gustaf Elofsson, Petré, Velander, Falk*, Ramberg*, Niklasson, Wehtje och Damström; samt

från andra kammaren: herrar Kristensson i Osby, Björklund, Orgård, Persson i Svensköp, Nilsson i Kristinehamn*, Sjölin, Vigelsbo, Allard*, Kärrlander och Nilsson i Svalöv*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Kristensson* i Osby, *Petrén*, *Velander*, *Wehtje*, *Persson* i Svensköping, *Sjölin* och *Nilsson* i Svalöv, vilka under hänvisning till motionen II: 387 av herr Hedqvist samt under åberopande av det av statens bränslekommission avgivna, i utskottets betänkande omförmälda yttrandet ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte för sin del besluta, att 1 § punkt a) lagen den 14 december 1951 om investeringskonto för skog skall erhålla följande lydelse:

»tjugufem procent av den å beskattningsåret belöpande köpeskillingen för skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt, med undantag av vedskog, vartill avverkningsrätt upplåtits för att uteslutande tillgodose köparens eget husbehov av ved,».